

ENVIROPROJEKT

KRÍŽOM – KRÁŽOM OBCOU I CHOTÁROM
KERESZTÜL-KASUL FALUN ÉS HATÁRON

Pribeta - Perbete

2014

ENVIROPROJEKT

KRÍŽOM – KRÁŽOM OBCOU I CHOTÁROM KERESZTÜL-KASUL FALUN ÉS HATÁRON

1. Náučný chodník Dr. Ernő Mátyása	1. Dr. Mátyás Ernő tanösvény
2. Michalovský kanál	2. Mihályvári-kanális
3. Rodný dom Dr. Ernő Mátyása	3. Dr. Mátyás Ernő szülőháza
4. Poľovnícka chata	4. Vadászház
5. Menyecske-völgy	5. Menyecske-völgy
6. Kaplnka Panny Márie	6. Szűz Mária-kápolna
7. Zberný dvor	7. Hulladékgyűjtő udvar

AKTIVITY PROJEKTU PROJEKTTEVÉKENYSÉGEK

⇒ Voda – důležitá súčasť života	⇒ A víz - életünk fontos része
⇒ Spoznávame pôdu a jej zložky	⇒ Ismerjük meg a talajt és annak összetevőit
⇒ Zvieratá lesov a polí	⇒ Erdő-mező állatai
⇒ S akými vtákmi sa môžeme stretnúť
v našom okolí?	⇒ Milyen madarakkal találkozhatunk
környezetünkben?
⇒ Herbár – zbierka rastlín	⇒ Herbárium – növénygyűjtemény
⇒ Návšteva zberného dvora	⇒ Látogatás a hulladékgyűjtő telepen
⇒ Envirotest	⇒ Enviroteszt

**„Ja verím
v tvorbu...“**

*v to, že talent
a usilovnosť zvíťazí.
Prácu si treba vážiť
a sústavne sa rozvíjať.
Podľa filozofie môjho*

*života je práca jediná, ktorá robí človeka
užitočným a tým aj spokojným. Žiaľ, človek
nevyužíva svoj mentálny potenciál, nepracuje na
ňom a neťaží z neho. Ak však využijeme túto
hodnotu správne, môže nám priniesť úspech.“* -
pokračuje citát, ktorým tento významný
prírodovedec a geológ zodpovedal
otázku žurnalistu, keď sa ho pýtal
na hybnú silu života.

Dr. Ernő Mátyás,
rodák našej obce, je žiaľ
neznámy pre mladšie
generácie. Osud ho odviaľ
ďaleko od svojej rodnej
obce. Nájdúc domov
v novej vlasti si vybojoval
úctu spoločnosti rozsiahlymi
odbornými vedomosťami, svojou
ľudskosťou, usilovnou a vytrvalou prácou,
vďaka čomu môže slúžiť ako vzor aj pre nás.

Skúmal to, čo je ukryté. Doslova
odhaľoval tajomstvá pod zemským povrchom
v tvare minerálnych nerastov, vo svojich
básniach hľadal tajomstvá duše, ktoré sú menej
uchopiteľné, ale pritom vzrušujúce a poučné.

Naša škola spolu s miestnym
zastupiteľstvom už viac rokov hľadá možnosti
prezentácie kultúrneho dedičstva a prírodných
krás, predovšetkým pre mládež z našej obce
a širšie obcenstvo. Myslíme si, že vhodným
spôsobom na dosiahnutie tohto cieľa je
výstavba náučného chodníka, máme predsa čo
ukázať. Meno našej obce sa v písomnej forme
prvýkrát objavilo pred 700 rokmi, ale samotné
osídlenie prebehlo oveľa skôr. Archeológovia
našli nálezy ľudského obydľia už z mladšej doby

kamennej. Človek teda považoval prírodné
podmienky nášho územia za dostatočne vhodné
na to, aby sa tu usadil.

Naším cieľom je teda to, aby sme
upriamili pozornosť na naše prírodné hodnoty.
Náš projekt zahŕňa didaktický aj pedagogický
cieľ: považujeme za dôležité, aby sa deti naučili
chrániť svoje prostredie, aby si uvedomili, že
človek je súčasťou prírody a aby si to osvojili
formami a metódami primeranými ich veku. Na
to boli zamerané rôzne enviro-hry: triedenie
odpadu, vtáčie pexeso, vyplňanie envirotestov.
V rámci prechádzky v prírode sme zbierali

vzorky pôdy, skúmali sme kvalitu vody
Michalovského kanála, pozorovali
sme zvieratá a rastliny,
navštívili sme poľovnícku
chatu a zúčastnili sme sa
fototúry v príbetskom lese.

Počas zostavovania
tabulí náučného chodníka,
pri organizácii a realizácii
hier a počas prechádzky
v chatári sa veľa naučili nielen
deti, ale aj dospelí. Náučný chodník
je výsledkom práce viacerých ľudí. Na plnení
úloh sa spoločne podieľali žiaci a pedagógovia
maďarskej a slovenskej školy. Svoje
poďakovanie vyjadrujeme Ing. Ladislavovi
Gellérthegyimu, geologičke Elene Laczovej,
predsedovi Poľovníckeho združenia v Pribete,
Zoltánovi Vargovi, členom združenia, Zoltánovi
Sukolovi a Jurajovi Zellerovi za odbornú pomoc,
prednostke obecného úradu Soni Zahorcsekovej
a pánovi starostovi, Jozefovi Košovi za pomoc
pri vypracovaní a realizácii projektu.

Návštevníkom náučného chodníka
želáme veľa pekných zážitkov!

„Én az alkotásban hiszek...“

abban, hogy a tehetség és a szorgalom győz. A munkát meg kell becsülni, és folyamatosan fejleszteni magunkat.

Életfilozófiám szerint a munka ugyanis az egyetlen, amely hasznossá, ezáltal elégedetté teheti az embert. A baj az, hogy az ember nem használja ki, nem műveli és nem aknázza ki szellemi tőkét. Pedig az igenis érték, amit ha megfelelően hasznosítunk, a sikert meghozhatja számunkra. – folytatódik az idézet, amellyel 2011-ben újságírói kérdésre válaszolt a kiváló természettudós, geológus, amikor az élet mozgatórugójáról kérdezték.

Dr. Mátyás Ernő, községünk szülötte a fiatalabb generáció számára, sajnos, ismeretlen. A sors szülőfalujától távolra vetette. Új hazájában otthonra találva hatalmas szakmai tudásával, emberségével, szorgalmas és kitartó, következetes munkával vívta ki a közösség tiszteletét és méltán szolgálhat példaképül nekünk is. Azt vizsgálta, ami rejtve van. A szó konkrét értelmében a földfelszín titkait tárta fel ásványok formájában, verseiben pedig a lélek rejtelmeit kutatta, ami kevésbé megfogható, de ugyanolyan izgalmas és tanúságos.

Iskolánk közösen az önkormányzattal már több éve keresi annak lehetőségét, hogy falunk kulturális öröksége mellett a természeti kincseket is bemutassa elsősorban falunk ifjúságának és lakosainak, valamint a szélesebb közönségnek. Úgy gondoljuk, ennek megfelelő formája egy tanósvény kialakítása, hiszen van mit megmutatnunk. Községünk neve elsőként 700 évvel ezelőtt bukkant fel írásos formában, viszont maga a település ennél sokkal régebbi, hi-

szén a régészek már az újkőkorból is találtak emberi településre utaló jeleket. Az ember tehát megfelelően találta ezt a természeti környezetet ahhoz, hogy itt letelepedjen.

Célunk nemcsak az, hogy felhívjuk a figyelmet természeti értékeinkre. Projektünk didaktikai és pedagógiai célt is követ: fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek megtanulják védeni is a környezetüket, tudatosítsák, hogy az ember a természet része és ezt korának megfelelő módszerekkel és formákkal sajátítsa el. Erre irányultak a különböző enviro-játékok: hulladék osztályozása, madárpexeso, envirotesztek kitöltése. Természetjárásunk eredményeképpen talajmintákat gyűjtöttünk, megvizsgáltuk a Mihályvári-kanális vízminőségét, megfigyeltük a határban élő vadállatokat, ellátogattunk a vadászházba és fototúrán vettünk részt a perbetei erdőben.

A tanósvény tábláinak összeállítása, a játékok megszervezése, megvalósítása és a határjárás során nemcsak a gyermekek, hanem mi, felnőttek is nagyon sokat tanultunk. Maga a tanósvény több ember együttes munkájának eredménye. A feladatok teljesítése során a magyar és a szlovák iskola pedagógusai, gyermekei közösen vettek részt a munkában. Köszönetünket fejezzük ki Gellérthegyi László mérnöknek, Elena Laczová geológusnak, Varga Zoltánnak, a Perbetei Vadászszövetség elnökének és a szövetség tagjainak Sukola Zoltánnak és Zeller Györgynek a szakmai segítségért, Zahorcseková Soňa hivatalvezetőnek és Kósa József polgármester úrnak pedig a projekt kidolgozásában és megvalósításában nyújtott segítségével.

A tanósvény látogatóinak sok szép élményt kívánunk!

MILÝ NÁVŠTEVNÍK!

Vítame Vás pri prvom stanovišti náučného chodníka, pomenovaného podľa geológa Dr. Ernő Mátyása, rodáka našej obce. Náučný chodník Vás povedie k prírodným a kultúrnym pamiatkam Obce Pribeta, predstaví prírodné zložky, zloženie vody a pôdy, charakteristické znaky sveta rastlín a živočíchov v katastrálnej oblasti našej obce. Cestou naším chotárom Vás čakajú pekné výhľady na okolitú prírodu, na kopec Chrbát. V prípade dobrej viditeľnosti Vám bude odmenou pohľad nielen na vinice okolitých chotárov, ale v diaľke budete mať možnosť vidieť okrem iných aj vrch Zobor nad Nitrou. Ak sa vydáte na prechádzku v zime, vezmite so sebou 1-2 hrste slnečnicových semienok, orechov. Cestou nájdete 2 krmítka, kde sa vám za ne odvdčia vtáčiky.

Prajeme Vám príjemný zážitok a ďakujeme za Vaše dojmy, ktoré zapíšete do knihy návštev, ktorú nájdete na konci Vašej prechádzky.

ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

- Dĺžka cesty:** 4 km
- Doba trvania:** 2-2,5 hodiny pešo
1 hodina bicyklom
- Výškový rozdiel:** 32 m
- Počet stanovišť:** 7
- Kontakt:**
Obecný úrad: 00421 35 76 931 01
Linka prvej pomoci: 112

1 NÁUČNÝ CHODNÍK Dr. ERNŐ MÁTYÁSA

UPOZORNENIE!

Pre obhliadnutie náučného chodníka v obci Vám odporúčame použiť chodník pre chodcov a miestne komunikácie pre cyklistov. Žiadame Vás dodržať dopravné predpisy.

Od stanovišta č. 4. náučný chodník pokračuje po poľnej ceste mimo obce, kde sa v sezóne pohybujú poľnohospodárske stroje, majitelia viníc na autách. Pri pohybe v chotári dbajte na Vašu opatrnosť.

Stanovišta slúžia pre Vás – Váš oddych a šírenie vedomostí.

Žiadame Vás, aby ste ich chránili!

STRIEDANIE ROČNÝCH OBDOBÍ NA ŠKOLSKOM DVORE

KEDVES LÁTOGATÓ!

Üdvözljük a Dr. Mátyás Ernő geológusról elnevezett tanösvény kiinduló állomásánál.

A tanösvény elvezeti Önt Perbete község természeti és kulturális emlékeihez, bemutatja községünk kataszterének természeti összetevőit, vizeinek és talajának összetételét, növény- és állatvilágának jellegzetességeit. A határjárás során szép kilátás nyílik a környező természetre és a madari erdőre. Megfelelő látási viszonyok mellett a kitarító természetjáró jutalma nemcsak a szőlőültetvények látványa lesz, hanem a Nyitra melletti Zobor hegy is látható a távolban. Téli séta esetén tanácsos magunkkal vinni 1-2 marék napraforgómagot, diót. Útközben 2 madáretető található, s az eleséért hálásak lesznek a madarak.

Kívánunk Önnek szép élményeket, és köszönjük, hogy benyomásait megosztja a többi látogatóval az út végén található vendégböngyben!

ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK

- Az út hossza:** 4 km
- Időtartam:** 2-2,5 óra gyalog,
1 óra kerékpárral
- Szintkülönbség:** 32 m
- Az állomások száma:** 7
- Kapcsolat:**
Községi hivatal: 00421 35 76 931 01
Központi segélyhívó: 112

1 Dr. MÁTYÁS ERNŐ TANÖSVÉNY

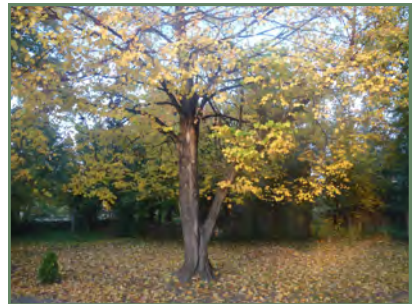

FIGYELEM!

A tanösvény megtekintéséhez a községen belül gyalogosoknak ajánlott a járda használata, kerékpárosoknak a közút – a közlekedési szabályok betartásával. A 4. táblával az ösvény dűlőúton folytatódik, ahol tavasztól őszi mezőgazdasági gépek, valamint a szőlőültetvények tulajdonosai közlekednek. A határban legyen óvatos!

Az állomások a pihenést, az ismeretterjesztést szolgálják. Kérjük a kedves látogatót, óvja ezeket!

AZ ÉVSZAKOK VÁLTAKOZÁSA AZ ISKOLA UDVARÁN

KLIMATICKÉ OBLASTI SLOVENSKA

Geografická poloha

Nadmorská výška: 136 m
Geografické súradnice: 47°53'57"S 18°18'44"V
Rozloha: 42,8 km²
Počet obyvateľov: 2922 (2013)
Hustota obyvateľstva: 68,27 obyv./km²

Klimatické pomery

Územie obce Pribeta sa zaraďuje do teplej klimatickej oblasti, t.j. vyskytuje sa tu priemerne 50 a viac letných dní za rok (s denným maximom teploty vzduchu viac ako 25 °C). Priemerné teploty v januári neklesajú pod -3 °C.

Zrážkové pomery

Priemerný ročný úhrn zrážok sa v katastrálnom území obce Pribeta a jeho širšom okolí pohybuje v posledných rokoch do 630 mm, pričom priemerný úhrn zrážok v júli je do 70 mm a v januári okolo 30 mm.

Veterné pomery

Činnosť a sila vetra je podmienená najmä orografickými pomermi. Podľa pozorovacej stanice v Hurbanove je najčastejší výskyt vetrov SZ-JV smeru, druhotne sú to vetry západného a východného smeru. Priemerná rýchlosť vetra sa pohybuje v rozpätí 2 až 3,9 m/s.

Klimatické oblasti Slovenska
Szlovákia éghajlati területei

Teplá oblasť Meleg éghajlat

Mierne teplá oblasť Mérsékelt meleg éghajlat

Chladná oblasť Hideg éghajlat

Vieš to?

1. Kde sa v blízkosti našej obce nachádza meteorologická stanica?
2. Pán Sova Uhu sa zúčastnil odbornej exkurzie a navštívil meteorologickú stanicu v Žiari nad Hronom a na Lomnickom štíte. Do ktorých podnebných oblastí sa dostal?

SZLOVÁKIA ÉGHAJLATI TERÜLETEI

Földrajzi elhelyezkedés

Tengerszint feletti magasság: 136 m

Földrajzi koordináták:

é. sz. 47° 54' 05", k. h. 18° 18' 51"

Területe: 42,8 km²

Lakosainak száma: 2922 (2013)

Népsűrűség: 68,27 fő/ km²

Éghajlati viszonyok

Perbete község területe a meleg éghajlatú területéhez sorolható. Évente átlagosan 50 nyári nap fordul elő – a maximális napi átlaghőmérséklet ezeken a napokon 25°C. A januári napi átlaghőmérséklet nem csökken -3°C alá.

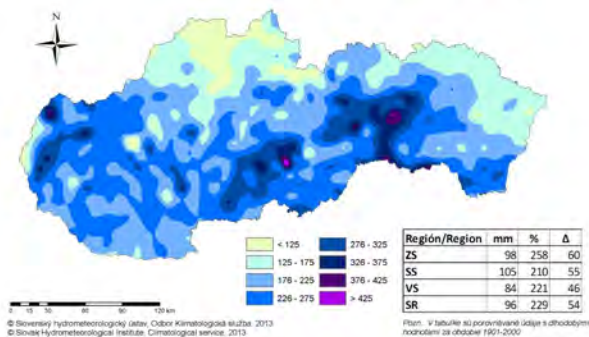
Csapadék

Perbete környékén az utóbbi években átlagosan 630 mm csapadék hull évente. A júliusi átlagos csapadékmennyiség 70 mm, a januári pedig megközelítőleg 30 mm.

Légköri viszonyok

A szél tevékenységét és erejét elsősorban az orografikus (domborzati) tényezők határozzák meg. Az ógyallai megfigyelőállomás adatai szerint a leggyakoribb szélirány az északnyugat – délkeleti, másodlagosan előfordulnak nyugati és keleti irányú szelek. Az átlagos szélesség 2-3,9 m/s.

Úhrny atmosférických zrážok na Slovensku 2/2013 v % normálu 1961 - 1990
Precipitation totals in Slovakia for February 2013 in % of 1961-1990 normal

Tudod-e?

1. Hol van a közelünkben meteorológiai állomás?
2. Uhu, a bagoly tanulmányúton vett részt és meglátogatott még egy meteorológiai állomást Garamszentkereszten és egyet a Lomnici-csúcson. Melyik éghajlati területekre jutott el?

2

MICHALOVSKÝ KANÁL

VODA
AQUA- H₂O

Voda je základom života na Zemi.

- Voda predstavuje 70% povrchu Zeme.
- 4% z vodných zdrojov Zeme tvorí sladká voda.
- Sladká voda je prítomná vo forme: snehu a ľadu - 79%, podzemných vôd - 20%, povrchových vôd - 1%.
- 60%-70% ľudského tela pozostáva z vody.
- Pre udržanie zdravia človek potrebuje denne 2,5 l čistej pitnej vody. 1 miliarda ľudí sa nedostane k čistej pitnej vode a v dôsledku toho zomrie denne 10 tisíc detí.
- Príčiny znečistenia vody: nevhodný spôsob odvádzania a čistenia odpadových vôd, zlé hospodárenie s vodou, urbanizácia, industrializácia, akumulácia chemikálií v pôde: nitráty, umelé hnojivá, antibiotiká, odpad zo závodov.

Povrchové vody v katastri našej obce patria do povodia Váhu.

- **Michalovský kanál** preteká cez obec v smere juhovýchod-severozápad a pri Vlkanove sa vlieva do Pribetského kanála, ten sa potom medzi Hurbanovom a Novými Zámkami vlieva do Starej Žitavy.
- Voda z dažďa a z roztopeného snehu vytvorila **dočasné vodné toky** na spodine svahov, ktorých korytá v posledných desaťročiach boli upravené a tak sa vytvorili kanály: **Pribetský, Tehelný, Staničný**.
- Vrtý na území našej obce dokázali, že v hĺbke 500-1000 m sa nachádza voda s vysokou teplotou (55 - 80°C). Potreba pitnej vody v Pribete je zabezpečená z vrtaných studní a cez vodovod Západoslovenských vodární. Už len ojedinele nájdeme prírodné pramene pitnej vody.
 - Čistenie a recyklácia odpadovej vody prebieha v čističke.

Dočasné jazero v chotári - Időszakos tó a szántóföldön

**Vedome sa starajme o čistotu našich vôd!
Znížme mieru znečistenia vôd!
Neplytvajme vodou zbytočne!**

VODA JE ZÁRUKOU NAŠEJ BUDÚCNOSTI

VÍZ AQUA- H₂O

2

MIHÁLYVÁRI - KANÁLIS

Falunk kataszterében található felszíni vizek a Vág vízgyűjtő területéhez tartoznak.

A víz a földi élet alapja.

- A földfelszín 70%-át víz alkotja.
- A Föld vízkészletének 4%-a édesvíz.
- Az édesvíz megjelenési formái: 79% - hó és jég, 20% - talajvíz, 1% - felszíni vizek.
- Az emberi test 60%-70%-a víz.
- Minden embernek az egészsége fenntartásához napi kb. 2,5 l tiszta ivóvízre van szüksége. A világon egymilliárd ember nem jut tiszta ivóvízhez, annak hiánya naponta 10 ezer gyermek halálát okozza.
- A víz szennyezettségének okai:
a nem megfelelő szennyvízelvezetés és szennyvíztisztítás, a pazarló vízfelhasználás, az urbanizáció, az iparosodás, a talajba került vegyszerek felhalmozódása a talajvízben: nitrátok, műtrágya, antibiotikumok, gyári hulladék.
- A **Mihályvári-kanális** falunkon délkelet-északnyugati irányban halad keresztül, Farkasdánál ömlik a Perbetei-patakba, amely aztán Ógyalla és Érsekújvár között ömlik az Öreg-Zsitva folyóba.
- A szántóföldek dombjairól lefolyó esővíz és olvadt hó **időszakos vízfolyásokat** alakított ki, amelyek medrét az utóbbi évtizedekben kimélyítve kanálisokká alakították: **Perbetei-patak, Téglagyári-kanális, Vasútállomási-kanális.**
- A község területén végzett furatok azt bizonyítják, hogy 500 – 1000 m mélységben magas hőfokú (55 - 80°C) víz található. Perbete ivóvízszükségletét fúrt kutakból, ill. a Nyugat-Szlovákiai Vízművek vezetéseiből fedezi. A természetben már csak néhol található tiszta ivóvízforrás.
- A szennyvíz tisztítása és újrahasznosítása a szennyvíztisztítóban történik.

Pribetský kanál - Perbetei patak

**Törődjünk tudatosan vizeink tisztaságával!
Mérsékeljük a víz szennyezését!
Ne pazaroljuk feleslegesen!**

A VÍZ JÖVŐNK ZÁLOGA

ŽIVOT VO VODE A NA BREHU

**PÁLKA ŠIROKOLISTÁ
SZÉLESLEVELŰ GYÉKÉNY
TYPHA LATIFOLIA**

- Stonka valcovitého tvaru môže dosiahnuť výšku 3 m. Ostré listy sú 1,5-2 cm široké. Kvety sú jednopohlavné, súkvetie je usporiadané do tmavohnedých súlkov, plod je obklopený bielym páperom.

- Hengeres szára 3 m magas is lehet. Éles levelei 1,5-2 cm szélesek. A virágok egyivarúak, torzsa virágzatot alkotnak, termését fehér pihe veszi körül.

**TRŠŤ OBYČAJNÁ
KÖZÖNSÉGES NÁD
PHRAGMITES AUSTRALIS**

- Může dosiahnuť výšku 4 m. Tvorí súvislé nepriechodné porasty. Steblo je holé, valcovitého tvaru, listy sú ostré, červeno-hnedé kvety kvitnú v metline.

- Akár 4 m magasságot is elérhet. Összefüggő, áthatolhatatlan állományokat alkot. Szára hengeres szalmaszár, levelei éles szélűek, vöröses-barna virágai bugába nyílnak.

**ZÁRUŽLIE MOČIARNE
MOCSÁRI GÓLYAHÍR
CALTHA PALUSTRIS**

- Trvalka vyskytujúca sa na vlhkých miestach. Kvitne od marca do konca mája. Má sýtožlté kvety, ponúka hmyzu bohatosť peľu a nektáru.

- Nyirkos területeken gyakori, évelő növény. Márciustól május végéig virágzik. Élénksárga virágai bőséges virágport kínálnak a rovaroknak.

Vieš to?

1. Čo spôsobuje znečistenie vody?
2. Odkiaľ pochádza pitná voda našej obce?
3. Aké druhy žiab sa vyskytujú v okolí kanála?

VIZEINK ÉS VÍZPARTJAINK ÉLŐVILÁGA

**ROPUCHA BRADAVIČNATÁ - BARNA VARANGY
BUFO BUFO**

- Obojzivelník. Je hnedej farby s tmavozelenými fľakmi. Za očami má jedové žľazy. Dlhým lepkavým jazykom získava potravu – hmyz. Žije 30-40 rokov.
- Kétéltű. Szeme mögött mérgező váladékot termelő mirigyek vannak. A táplálékát képező rovarokat hosszú ragadós nyelvvel szerzi meg. 30-40 évig él.

**ROPUCHA ZELÉNÁ - ZÖLD VARANGY
BUFO VIRIDIS**

- Obojzivelník. Veľmi mnohotvárný druh. Kožu má hrboľatú s tmavozelenými fľakmi. Vychádza v noci, loví hmyz. Môže žiť aj 14 rokov.
- Kétéltű. Nagyon változatos faj. Bőre dudoros, sötétzöld foltokkal. Éjjel bújik elő. Rovarokkal táplálkozik. 14 évig él.

**UŽOVKA OBOJKOVÁ – VÍZISIKLÓ
NATRIX NATRIX**

- Patrí do triedy plazov. Je 1-1,20 m dlhá. Jej potravu tvoria ryby, žaby, jašterice, hmyz. Obeť skonzumuje živú. Nemá jedový aparát. Žije 30-40 rokov.
- Hüüllő. Hossza 1 – 1,20 m. Tápláléka halak, békák, gyíkok, rovarok. Áldozatát elevenen fogyasztja el. Mérget nem termel. 30- 40 évig él.

**MLOK HREBENATÝ –TARAJOS GŐTÉ
TRITURUS CRISTATUS**

- Obojzivelník. Je samotár. Jeho potravu tvorí hmyz, červíky, slizniaky, slimáky, rovnakožce, žubrienky a ikry. Samička je väčšia ako samček, ale nemá hrebeň. Mlok môže žiť až 10 rokov.
- Kétéltű. Magányos lény. Táplálékát rovarok, férgek, csigák, ebihalak, ikra képezi. A nőstény nagyobb, mint a hím, de nincs taraja. 10 évig él.

Tudod-e?

1. Mi okoz vízszennyezést?
2. Honnan nyerik községünk lakosai az ivóvizet?
3. Milyen békafajták találhatóak meg a kanális környékén?

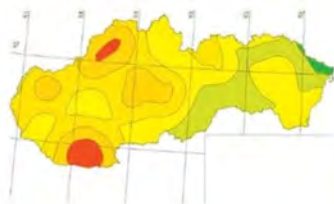
Dr. Ernő Mátyás (1935-2012)
geológ-vedec, pedagóg,
zakladateľ firmy, básnik
a spisovateľ.

3

RODNÝ DOM DR. ERNŐ MÁTYÁSA

- 1947 – rodina bola vysídlená do župy Tolna do obce Nagyszékely,
- 1954 – zmaturoval v Gymnázii v Gyönku,
- 1954-1958 — bol poslucháčom odboru geografia-geológia Univerzity Loránda Eötvösa,
- 1956 – bol členom študentskej revolučnej rady,
- od 1958 – zamestnal sa ako geológ v spoločnosti Hegyaljai Ásványbánya és Órló Vállalat,
- 1958-1969 — skúmal nerudné minerálne suroviny v Tokajskej oblasti: zmapoval a ohraničil výskyt pol miliardy ton 13 minerálnych surovín v 26 formách na 56 lokalitách,
- 1969-1974 - ako člen medzinárodnej maďarsko-mongolskej expedície sa zúčastnil výskumu tzv. vojenských kovov (molybdén, cín, volfrám) na Ďalekom východe a v Mongolsku,
- od 1964 pôsobil ako pedagóg na Univerzite ťažkého priemyslu v Miškolci,
- 1968 - získal doktorandský titul na Univerzite Loránda Eötvösa,
- 1975 - obhájil kandidátsku prácu na tému *Minerálne suroviny Tokajského pohoria*,
- 1976-1979 - viedol výskumy pre štátne rudné a mineralogické bane doma a na území Maroka, Kuby a Iraku,
- 1978 – začal sa venovať výskumu širokého využitia a pôsobenia minerálnej suroviny s názvom **zeolit**,
- 1988 - založil spoločnosť Liečivé minerály Geoproduct, s.r.o,
- od 1991 – prednášal predmet geoterapia na Akadémii prírodného liečenia, vo svojich dielach sa zaoberal biologickými účinkami minerálnych látok,
- 2002 – jeho básne boli publikované v antológii pod názvom **Hétköznapi igézetek**.

Mapa seizmických ohrození SR

Geodynamické javy

Podľa Mapy seizmických oblastí na území SR, STN 73 0036 je dotknuté územie zaradené do oblasti so seizmicitou 7° MSK-64. Územie obce Pribeta je stabilné, bez viditeľných svahových deformácií.

Najsilnejšie zemetrasenie postihlo územie s epicentrom v Komárne v r. 1763.

3

DR. MÁTYÁS ERNŐ SZÜLŐHÁZA

- 1947- családját a Tolna megyei Nagyszékelybe telepítették,
- 1954 - a gyöngyi gimnáziumban érettségizett,
- 1954-58 - az Eötvös Lóránd Tudományegyetem geológia-geográfia szakos hallgatója,
- 1956 - az egyetem forradalmi diáktanácsának tagja,
- 1958 - től geológus a Hegyaljai Ásványbánya- és Őrlő Vállalatnál,
- 1958-1969 - a Tokaji hegység nemfém-ásványi nyersanyagait kutatta: 13 fajta ásvány 26 változatát térképezték fel 56 előfordulási hellyel mintegy félmilliárd tonna mennyiségben,
- 1969-1974 - a magyar-mongol expedíció tagjaként részt vett az ún. háborús fémek (molibdén, cink, wolfrám) kutatásában a Távols-Keleten és Mongóliában,
- 1964-től a Miskolci Nehézipari Egyetem tanára,
- 1968 - doktori címet szerzett az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen,

Dr. Ernő Mátyás (1935-2012)
geológus-tudós, pedagógus,
gyáralapító, író, költő.

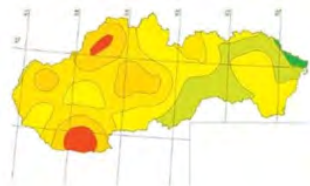
- 1975 - megvédte kandidátusi értekezését *A Tokaji hegység ásványi nyersanyagai* címmel,
- 1976-1979 - kutatásokat végezt az Állami Érc-és Ásványbányák részére otthon, Marokkóban, Kubában és Irakban,
- 1978-megkezdte a **zeolit** nevű ásvány kutatását és annak széleskörű felhasználási módjainak, hatásainak kutatását,
- 1988 - megalapította a Geoprodukt Gyógyító Ásványok kft-t,
- 1991-től geoterápiát oktató a Természetgyógyászati Akadémián, műveiben az ásványi anyagok biológiai hatásaival foglalkozik,
- 2002 – megjelentek versei a **Hétköznapi Igézetek** c. antológiában.

A SZK földrengés-veszélyeztetettségi térképe

Geodinamikus jelenségek

Szlovákia szeizmológiai térképe szerint (STN 73 0036) községünk a 7 ° MSK-64 szeizmikus területbe tartozik. Ezt a terület stabil, látható földmozgási elváltozások nélkül.

Környékünk legnagyobb földrengésének epicentruma Komáromban volt 1763-ban.

PÔDA

Pôda je základný výrobný prostriedok v poľnohospodárstve a lesníctve.

Pôda pozostáva z viacerých zložiek: 50% tvorí voda a pôdny roztok a 50% tvorí minerálny organický podiel.

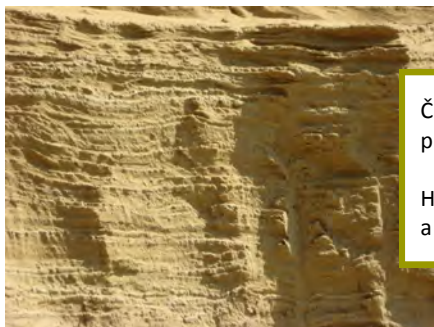
V katastrálnom území obce Pribeta sa nachádzajú **antropogénne ovplyvnené pôdy** – **poľnohospodárska pôda**.

Z pôdnych typov sa na väčšine územia vyskytujú: **černozeme hnedozemné a čiernicové zo spraší a sprašových hĺn**.

Z hľadiska pôdnych druhov a zrnitosti ide prevažne o pôdy **hlinité, miestami piesčito-hlinité**

neskeletnaté s podielom štrkov maximálne do 20%. Prevládajúce pôdne druhy sú **stredne ťažké**, v menšej miere **pôdy ľahké**.

Pôdna reakcia je prevažne **neutrálna až slabobazická s pH 7,3 až 7,8**.

Časť piesočnatej steny pri vodnej nádrži

Homokfal részlete a víztároló mellett

Jesenná orba v hone Pónásza

Őszi szántás a Pónásza dűlőben

Vieš to?

1. Ktoré rastliny sa dajú pestovať v piesočnatej pôde?
2. Ktoré typy pôd nájdeme v okolí našej obce?
3. V ktorom roku bolo najsilnejšie zemetrasenie, ktoré postihlo naše územie?
4. Výskumom a použitím ktorej minerálnej suroviny sa zaoberal Dr. Ernő Mátyás?

TALAJ

A **talaj** a mezőgazdaság és az erdészet **alapvető termelőeszköze**.

A talaj összetevői: 50% víz és talajnedvesség, 50% ásványi anyag és szerves anyag.

Perbete kataszterében **antropogén tényezők** (szélerózió) hatása során kialakult talaj található – **mezőszégi talaj**.

A talajtípusok közül községünk határában

a következők találhatók meg:

- **lösztalaj,**
- **feketeföldes lösz,**
- **sárgaföldes lösz.**

Talajfajták és a morzsalékosság alapján előfordul elsősorban a **sárgaföld**, helyenként az **aprómorzszás homokos-sárgaföld max. 20% kavicsstartalommal**.

Vzorcky pôdy pozbierané
v chotári našej obce

Községünk határában
gyűjtött talajminták

A leginkább előforduló talajfajták a **közepesen kötött talajok**, kisebb mértékben a **könnyűtalajok**.

A talaj kémhatása **semleges**, vagy **enyhén lúgos** **7,3-7,8 pH** értékkel.

Piesočnatá pôda vhodná na pestovanie
viniča v hone Előhegy

Szőlőtermesztésre alkalmas homokos talaj
az Előhegyek dűlőben

Tudod-e?

1. Melyik növény termesztésére alkalmas a homokos talaj?
2. Milyen talajtípusok találhatók meg községünk határában?
3. Melyik évben volt a legnagyobb földrengés környékünkön?
4. Melyik ásvány kutatásával és felhasználásával foglalkozott Dr. Mátyás Ernő?

História poľovníckeho združenia v Pribete

Poľovnícke združenie v Pribete bolo založené v roku 1947.

Zakladajúcimi členmi boli Vojtech Čársky starší a Imrich Czetmayer starší.

Poľovný revír v súčasnosti má výmeru 3 560 ha, na ktorom sa nachádza zver srnčia, bažant, zajac poľný, jazvec, kuna, líška, muflón a prechodne diviak.

Stavy zvery výrazne poklesli od roku 1970 kvôli veľkoplošnému

hospodárstvu. Hlavnou úlohou zväzu poľovníkov je starať sa o poľovnú zver a v zime ich prikrmovať. Zabezpečujú to nasledovné

Srniec lesný (*Capreolus capreolus*)

Srniec je významnou poľovnou zverou. Vyskytuje sa vo všetkých typoch lesov (do 1400 m n.m) . Živí sa rastlinnou potravou. V lete žije individuálne po dvoch - troch kusoch, koncom jesene a v zime sa spája do veľkých čried.

Diviak lesný (*Sus scrofa*)

Najradšej osídľuje listnaté lesy. Dosahuje hmotnosť 200 kg, samice sú omnoho menšie.

V prírode sa diviak dožíva 8 – 10 rokov, výnimočne až 20 rokov. Diviak je typický všežravec, konzumuje rôzne lesné plody, koreňky, hľuzy, kultúrne plodiny, drobné stavovce, hmyz, mäkkýše, dážďovky, ale nepohrdne ani zdochlinami väčších zvierat.

4 POĽOVNÍCKA CHATA

poľovnícke zariadenia: krmelce pre srnčiu zver v počte 17 kusov, násypce pre bažantov 19 ks, soľníky 17 ks. Na účel poľovania

slúžia vysoké kazateľnicové posedy (8 ks) a prenosné posedy (11 ks). Neodmysliteľnými pomocníkmi poľovníkov sú poľovne upotrebiteľné psy (stavač, jagd terrier, jazvečík), pre ktorých ročne usporadúvajú miestni poľovníci skúšky dohľadávania a prinášania malej zveri.

Poľovnícke združenie vlastní svojpomocne postavenú poľovnícku chatu (2010) pre spoločenské a odborné podujatia.

Muflón lesný (*Ovis musimon*)

U nás voľne žije v južných oblastiach západného a stredného Slovenska. Má nápadne vrúbkované rohy, muflóniciam takmer vždy chýbajú, resp. sú len maličké. Hmotnosť muflóna je až 60 kg. Najaktívnejšie sú za šera. Majú výborný zrak, dobre behajú, obratne skáču, ale voda je pre ne veľkou prekážkou. Potrava zahrňa rôzne druhy bylín a tráv, listy, výhonky, plody, lesné semená a kôru lesných drevín. Môžu sa dožiť aj 15 rokov.

A Perbetei Vadásztársaság története

A Perbetei Vadásztársaság

1947-ben alakult. Alapító tagjai voltak id. Csárszky Béla és id. Czetmayer Imre. Jelenleg a község vadászterülete 3560 ha, amelyen megtalálható az őz, a fácán, a mezei nyúl, a borz, a nyest, a róka, a muflon, átmeneti vadként a vaddisznó. A nagyterületű mezőgazdasági termelés következtében az apróvad állománya lényegesen csökkent az 1970-es évektől. A vadásztársaság fő feladatai közé tartozik

4 VADÁSZHÁZ

a vadállomány gondozása, téli etetése. Ezt biztosítja a vadászterületre telepített 17 özetető, 19 fácánetető, 17 sósó.

Vadászati célokra rendelkezésre áll 8 magasles és 11 hordozható les. A vadász elengedhetetlen társa a vadászkutya (vizsla, jagd terrier, tacsó), amelyek számára évente járási szintű munkavizsgát szervez a helyi vadásztársaság.

A szakmai és társasági rendezvényeknek ott-hont ad az önerőből

felépített vadászház (2010).

Európai őz (*Capreolus capreolus*)

Az őz jelentős vad. Mindenfajta erdőtypusban megtalálható (1400 m tengerszint feletti magasságig). Növényi táplálékot fogyaszt. Nyáron magányosan, esetenként kettes - hármas csoportban, ősz végén és télen nagyobb csapatokban él.

Vaddisznó (*Sus scrofa*)

A lombos erdőket kedveli. A hím súlya eléri a 200 kg-t, a nőstény viszont sokkal kisebb. Természetes környezetben 8 – 10 évig, kivételes esetben 20 évig is él. Tipikus mindenevő, erdei növényeket, gyökereket, ágakat, kultúrnövényeket, apró gerinceseket, rovarokat, puhatestűeket, földgilisztát fogyaszt, sőt a nagyobb állatok elhullott tetemeit is megeszi.

Európai muflon (*Ovis musimon*)

Hazánkban Nyugat- és Közép-Szlovákia déli részén honos. A kosnak jól látható barázdált szarva van, a nősténynek (jerke, anyajuh) szinte mindig hiányzik vagy nagyon kicsi. Súlya elérheti a 60 kg-t is. A muflon legaktívabb szürkületkor. Kiváló a látása, jó futó, hátrafelé is ugrik, a legnagyobb akadály számára a víz. Gyógynövény- és fűfélékkel, falevelekkel, hajtásokkal, erdei termésekkel, magvakkal, fák kérgével táplálkozik. 15 évig is él.

LESNÉ ŽIVOČÍCHY

Zajac poľný (*Lepus europaeus*)

U nás žije temer všade. Zajac je samotársky živočích, aktívny hlavne v noci. Priemerná hmotnosť tela je 4 kg. V letnom období sa zajac živí hlavne zelenými časťami rastlín, v zime zajačia zver konzumuje aj suché časti bylín alebo ohlodáva kôru drevín a obhrýza ich výhonky. Zajace sa môžu dožiť veku 10 -12 rokov.

Bažant poľovný (*Phasianus colchicus*)

Pochádza z oblasti Kaukazu. Žije na drevnatých, krovinatých miestach, v blízkosti rások, šášia a pitnej vody. Noci strávi na stromoch, dni na poli. V našich populáciách prevládajú kohúty s červenohnedým sfarbením. Hmotnosť kohúta je niekedy až vyše 2kg, u sliepky až 1,5 kg. Hniezdo býva umiestnené najčastejšie na zemi na dobre chránených miestach, kladie 12-18 vajec raz do roka. Charakteristické je u nich pohlavný dimorfizmus: perie samčeka je farebné, u samičky je šedo-hnedé. Bažanty väčšinou zbierajú semená, žalude, vyzobávajú hľuzy zemiakov alebo korene repy, lovia aj drobné stavovce, ako sú napríklad ryby, plazy, malé hlodavce, alebo konzumujú ich zdochliny.

Líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*)

Jej dĺžka je 1,3 metra, z čoho 40 centimetrov pripadá na chvost, váha 7 až 10 kilogramov.

Nohy sú tenké a krátke, chvost dlhý a huňatý, kožušina veľmi hustá, bohatá a mäkká. Sfarbenie je plavo šedastočervené, čo sa úplne zhoduje s farbou pôdy. Hodí sa práve tak pre les listnatý, ako ihličnatý, pre les nízky alebo vysoký a rovnako pre pastviny ako polia a skaliská alebo kamenistú pôdu.

Jazvec lesný (*Meles meles*)

Hmotnosť jazveca je 5 – 20 kg. Jazvec sa vyskytuje hlavne v listnatých lesoch. Môže sa dožiť až 15 rokov. Orientuje sa najmä sluchom a čuchom, zrak má pomerne slabý. Je typický nočný živočích. Ako jediný z lasicovitých šeliem sa ukladá na nepravý zimný spánok. Je všežravec, jeho potravu tvorí hmyz, mäkkýše, drobné zemné cicavce, vajčička, dážďovky i zdochliny. Z rastlinnej potravy požíra hľuznaté korenky, plody i kukuricu.

Kuna lesná (*Martes martes*)

Váži 1,5 kg. Kuny žijú samotársky, páry sa tvoria len v čase rozmnožovania. Aktívne sú v noci, cez deň sa ukrývajú v dutinách stromov, v starých hniezdach dravých vtákov a veveríc. Koristi sa zmocňujú skokom. Jej hlavnou potravou sú drobné hlodavce a vtáky. Na jar nepohrdne ani vajcami vtákov, v lete a na jeseň konzumuje aj veľa hmyzu a sladké dužinaté plody.

Vieš to?

1. Čo môžeme urobiť na ochranu lesnej zveri?
2. Kto a kedy založil poľovnícke združenie v Pribete?
3. Čo má za úlohu poľovnícke združenie?

ERDEI ÁLLATOK

Mezei nyúl (*Lepus europaeus*)

Hazánkban szinte mindenhol előfordul. Magányos állat, elsősorban éjszaka aktív. Átlagos testsúlya 4 kg. Nyáron leginkább a növények zöld részeit fogyasztja, a téli időszakban száraz növényekkel, a fák kérgével és hajtásaival táplálkozik. A mezei nyúl 10-12 évig él.

Fácán (*Phasianus colchicus*)

A Kaukázusból származik. Fás, cserjés területeken él, nádas, sásos terület és ivóvíz közelében. Az éjszakát fákon, a nappalt a talajon tölti. A fácskakakas háremtartó, és erősen területvédő. Jól védett helyekre, talajra fészkel, 12-18 tojás rak le évente egy alkalommal. Az ivari kétalakúság jellemzi: a kakas tollazata színes, a tyúk szürkésbarna. A kakas súlya elérheti a 2 kg-t, a tyúk 1,5 kg. Legfőképpen magvakkal, rügyekkel táplálkozik, csőrével kivájja a burgonya gumóját, vagy a répa gyökerét, alkalmanként rovarokat, kis termetű hüllőket, kétéltűeket, halakat, emlősöket is fogyaszt, vagy azok tetemeit.

Vörös róka (*Vulpes vulpes*)

Hossza 1,3 m, farka 40 cm, testsúlya 7 – 10 kg. Lába vékony és rövid, farka hosszú, bundája sűrű és puha. Szürkésvörös színe sokszor megegyezik a föld színével, ezért a lomblevelű, a tűlevelű, alacsony és magas erdőségekben is megfelelő

élőhelyre talál, de a legelőkön, szántóföldeken és sziklás, kavicsos területeken is jól érzi magát.

Borz (*Meles meles*)

Testsúlya 5 – 20 kg. Elsősorban lombos erdőkben fordul elő. Elélhet 15 évig is. Hallás és szaglás útján tájékozódik. Tipikus éjszakai élőlény. A menyétféle ragadozók közül az egyetlen, amely téli álmot alszik. Mindenevő, táplálékát rovarok, puhatestűek, apró emlősök, tojás, földigiliszta és állati tetemek képezik. Növényi táplálékot is fogyaszt: gumós gyökereket, terméseket, kukoricát.

Nyest (*Martes martes*)

Testsúlya 1,5 kg. Magányosan él, párt csak a szaporodás időszakára keres. Éjszaka aktív, nappal fák odvában, ragadozó madarak és mókusok elhagyott fészkeiben rejtőzködik. Áldozatát ugrással kapja el. Fő táplálékát apró rágcsálók és madarak képezik. Tavasszal madarak tojásait, nyáron és ősszel rovarokat és édes, nedvűs terméseket fogyaszt.

Tudod-e?

1. Mit lehet tenni az erdei vad védelméért?
2. Kik és mikor alapították a perbetei vadásztársaságot?
3. Mi a vadásztársaság fő feladata?

5

MENYECSKE- VÖLGY

Naša obec sa nachádza na Podunajskej nížine. Nížina sa delí na dve časti: Podunajská rovina a Podunajská pahorkatina. Toto územie je rozčlenené riekami

Nitra, Hron, Žitava a Ipeľ. Vedľa nich sa vytvorili pahorkatiny. Pribeta sa rozprestiera na juhozápadnom výbežku Pohronskej pahorkatiny. Najvyššími bodmi sú vrch Gurgyal (188 m), Előhegy (156 m), Kaplnka (168 m). Na spodnej časti kopcov sa vytvorili odvodňovacie kanály, údolia (Vizesvölgyek).

Kavyľ piesočný (*Stipa borysthenica*)

Vo veľkom množstve rástol na tomto území. Patrí do čelade lipnicovitých,

Takéto údolie bolo *Menyecske-völgy* (príbeh porozprával Lajos Pándy), územie ktorého bolo kedysi bohaté na rastliny obľubujúce piesočnatú pôdu.

Poľnohospodárske družstvo v 70-tych rokoch úplne narušilo prirodzenú štruktúru krajiny, a na úbočí založili terasovitý vinohrad, pri vchode do údolia vytvorili vodnú nádrž za účelom polievania.

dorastá do výšky 30-80 cm, je trváci a obojpohlavný druh trávy. Kvitne od apríla do júna. Je chránený.

VTÁKY

Včelárík zlatý (*Merops apiaster*)

V roku 2012 včelárika, tohto farbistého vtáka vyhlásili za vtáka roka. Živí sa včelami, osami, motýľmi, ktoré s dlhým zobákom chytá počas letu. Do strmých sprašových, alebo pieskovcových múrov si vyhlbuje tunel v dĺžke 1,5-2m a na konci tunela možno nájsť liaheň. Mláďatá sú schopné lietať asi za 30 dní. Je sťahovavý. Prilietavajú v máji a koncom septembra vo viac ako stočlenných krdľoch vyrážajú z Karpatskej kotliny.

Bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Patrí medzi veľké brodivé vtáky, potravu, ktorú tvoria menšie živočíchy, hľadá pri jazerách a v močiaroch. Svoje hniezdo stavia prevažne na stĺpoch, ktoré používa i viac rokov. Žije v pároch. Je sťahovavý a chránený.

5

MENYECSKE- VÖLGY

Községünk a Duna-menti síkságon található. A síkság két részre tagolódik: Duna-menti róna és Duna-menti dombvidék. Ezt a területet a Nyitra, a Garam, a Zsitva és az Ipoly folyók szabdalják, mellettük dombvidékek alakultak ki. A mi községünk a Garam-menti dombvidék dél-nyugati nyúlványa területén fekszik. Legmagasabb pontjai a Gurgyal-hegy (188 m), az Előhegy (156 m), a Remete-kápolna (168 m).

A dombok lábánál vízvezető csatornák, völgyek alakultak ki (Vizesvölgyek).

Ilyen völgy volt az egykori *Menyecske-völgy* (történetét Pándy Lajos meséli el), amelynek területét homokos talajt kedvelő növények borították be egykor. A földműves szövetkezet a 70-es években a táj természetes szerkezetét teljesen megbontotta, a domboldalba teraszosan szőlőt telepített, a völgy bejáratához pedig öntözés céljából víztárolót alakított ki.

Homoki árvalányhaj (*Stipa borysthénica*)

Nagy mennyiségben nőtt ezen a területen. A perjefélék családjába tartozó 30-80 cm magasra növő, évelő, hímnős virágú fűféle. Áprilistól júniusig virágzik. Védett.

MADARAK

Gyurgyalag (Méhésmadár) (*Merops apiaster*)

A színpompás gyurgyalagot 2012-ben az év madarának választották. Méhekkal, darazsakkal, lepkékkel táplálkozik, amelyeket hosszú csőrével röptükben kap el. A meredek lösz-, vagy homokfalba ássa 1,5-2 m hosszú alagútját, a végén található a költőürege. A fiókák kb. 30 nap alatt érik el röpképességüket. Vándormadár. Májusban érkezik és szeptember végén több százas csoportokba verődve hagyja el a Kárpát-medencét.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

Nagy testű gázlómadár, tavakban mocsarakban keresi kisebb állatokból álló táplálékát. Fészket leginkább oszlopokra építi, több évig használja. Társsas vándormadár. Védett.

Lastovička obyčajná
(*Hirundo rustica*)

Pôvabný, rýchly a veľmi užitočný, sťahovavý vták. Jej potravu tvorí lietajúci hmyz. Pre lastovičku je

typický jej vidlicovitý chvost. Hniezdo si stavia výlučne v blízkosti ľudských sídiel z blata a rôznych častí rastlín. Je chránený.

Škorec lesklý
(*Sturnus vulgaris*)

Jeho potravu tvoria rôzne chrobáky a bobule. Veľké krídle spôsobujú veľké škody. Hniezdi v opustených dutinách, v sprásových múroch, alebo v dutinách budov. Je sťahovavý, príležitostne u nás aj prezimuje. Je chránený.

Sýkorka veľká (bielolíca)
(*Parus major*)

Jej potravu tvoria chrobáky, cez zimu sa živí olejnatými semenami.

Hniezdi v dutinách stromov, alebo v umelých hniezdach. Svoje územie si chráni. Je stála a chránená.

Havran poľný
(*Corvus frugilegus*)

Je to inteligentný vták čiernej farby, ktorý sa môže dožiť aj 20 rokov. Veľa havranov k nám priletia iba v zimnom období. Veľa škody narobia na poli, nakoľko vyzobávajú sejbu. Je však aj užitočný, lebo sa živí aj chrobákmi i červami. Žije v hniezdných kolóniách. V ich hniezdach s obľubou hniezdia aj iné druhy vtákov.

Belorítka domová
(*Delichon urbicum*)

Patrí medzi vtáky, ktoré tiahnu v krídloch a v krídloch aj hniezdia. Živí sa lietajúcim hmyzom. Obyčajne dožije 1-2 roky. Hniezdo si stavia z hliny.

Drozd čierny
(*Turdus merula*)

Má žltý zobák, čierne oči a nohy hnedé. Samec je čierny a samička je hnedej farby. Je vynikajúci spevák. Spieva len cez deň. Čiastočne sťahovavý vták. Živí sa chrobákmi, červami i ovocím. Hniezdo si stavia na pichľavých kríkoch často v blízkosti ľudských sídiel. Je chránený.

Sokol myšiar (Pustovka obyčajná)
(*Falco tinnunculus*)

Žije v blízkosti poľnohospodárskych oblastí a pasienkov. Je dravec. Živí sa hlodavcami, menšími vtákmi, jaštericami, hmyzom a chrobákmi. Rozpätie krídel má 75 cm. Odpočíva na vyvýšených miestach. Je hniezdiaci, stály vták. Je chránený.

Premýšľaj...!

1. Čo môžeme urobiť na ochranu našich vtákov?
2. Ak si ticho a počúvaš pozorne, určite budeš počuť hlas vtáčikov, a možno ich aj uvidíš na konároch stromov.
3. Kde hniezdi lastovička obyčajná, bocian biely a včelárík zlatý?

Füstifecske
(*Hirundo rustica*)

Kecses, gyors és nagyon hasznos vándormadár. Repülő rovarokkal táplálkozik. Jellemzősége a villás fark. Fészket kizárólag emberi környezetben sárból és különféle növényi részekből építi. Védett.

Seregély

(*Sturnus vulgaris*)

Rovarokat és bogyókat fogyaszt, nagy tömegben komoly károkat okoz. Elhagyott odúban, löszfalakban vagy épületek üregeiben fészkel. Vándormadár, esetenként nálunk is áttelel. Védett.

Szécinege
(*Parus major*)

Táplálékát rovarok alkotják, télen olajos magvakat fogyaszt. Faodvakban illetve mesterséges fészekodúban fészkel. Területét védi. Állandó madarunk. Védett.

Vetési varjú
(*Corvus frugilegus*)

Fekete színű intelligens madár, akár a 20 évet is megéli. Sok varjú téli vendégként érkezik hozzánk. Szántásokban a magok elfogyasztásával nagy károkat okoz, viszont hasznot is hajt, mert bogarakat, férgeket is eszik. Nagy csapatokban portyáznak. Fészkeikben más madárfajok előszeretettel költenek.

Molnárfecske
(*Delichon urbicum*)

Nagy csapatokban vonuló madár, csapatokban is költ. Repülő rovarokkal táplálkozik. Rendszerint csak egy-két évet él. Fészket agyagból készíti.

Fekete rigó
(*Turdus merula*)

Csőre sárga, szeme fekete, lába barna. A hím fekete, a tojó barnás színű. Kiváló énekes, csak nappal énekel. Részlegesen vonuló madár. Bogarakkal, gilisztákkal, gyümölcsökkel is táplálkozik. Fészket tüskés cserjékre építi, gyakran lakóhelyek közelében. Védett.

Vörös vércse
(*Falco tinnunculus*)

Mezőgazdasági területek és legelők közelében él. Ragadozó madár. Rágcsálók, kisebb madarakkal, gyíkokkal, rovarokkal, bogarakkal táplálkozik. Szárnyának fesztávolsága 75 cm. Kiemelkedő, magasabb tereptárgyakon pihen. Fészkelő, állandó madár. Védett.

Gondolkodj el...!

1. Mit lehet tenni madaraink védelméért?
2. Ha csöndben vagy, és fülelesz, biztosan meghallod valamilyen madár hangját, vagy megpillantod valamelyik fa ágán.
3. Hol fészkel a füstifecske, a fehér gólya és a gyurgyalag?

6

KAPLNKA PANNY MÁRIE

V pribetskom chotári žili v minulosti pustovníci. Posledným pustovníkom bol Pál Sebők, ktorý zomrel v roku 1761. Z jeho ušetrených peňazí postavili obyvatelia Pribety Márton Huszlicska, János Fazikas, András Lacza a János Tóth kaplnku zasvätenú Panne Márii.

V roku 1763 obrovské zemetrasenie s epicentrom v Komárne ničilo v celom okolí. Okrem kaplnky boli všetky budovy poškodené, čo sa považovalo za zázrak. Na pamiatku tohoto György Ordódy, bohatý zemepán a komárňanský hradný pán daroval kaplnke obraz Madony v barokovom ráme

Okno kaplnky z vitrážneho skla z r. 2012
A kápolna festett üvegablaka 2012-ből

s pripevnenými striebornými a zlatými korunkami a hviezdíčkami. Podľa miestnej legendy sa jeden miestny občan v čase 2. svetovej vojny modlil mysliac na tento svätý obraz, a za podivných okolností sa vrátil živý domov. Každý rok v septembri v deň mena Panny Márie na hody sa tu koná púť pre pribetských a dulovských veriacich. V roku 1925 bolo postavených 14 kaplniek - zastavení Krížovej cesty. Kaplnku dal obnoviť v roku 2012-2013 prepošť Ladislav Nagy, rodák z Pribety, dlho žijúci a pôsobiaci v meste Tatabánya.

Prírodné územie kaplnky je chráneným územím a je obklopené storočnými dubmi. Náhodný okoloidúci sa tu môže poprechádzať a pokochať v tieni týchto storočných dubov. Dub (Quercus) je mohutný listnatý strom z čeľade bukovitých. Pôvod mena pochádza z keltského slova „Quer“ – pekný a „cuez“ – strom. Okrem Austrálie a Afriky rastie všade na Zemi. Je známych viac než 300 druhov. Dub je jednodomá rastlina, kvety sú jednopohlavné, kôru má rozpukanú, listy laločnaté a plodom sú žalude, ktoré sú obľúbenou potravou pre jelene a diviaky. Poskytuje vzácne a veľmi tvrdé drevo. V európskej kultúre je dub najuctievanejším stromom. Symbolizuje silu a vytrvalosť. V okolí kaplnky rastie 69 druhov dubov, medzi ktorými

možno nájsť príbuzné druhy ako dub plstnatý (Quercus pubescens Willd), dub jadranský (Quercus virgiliana Ten.), dub letný (Quercus robur L.) a dub žltkastý (Quercus dalechampii Ten.).

6

SZŰZ MÁRIA-
KÁPOLNA

Perbete határában egykor remetéek éltek. Az utolsó remete, Sebők Pál, 1761-ben halt meg.

A Szűz Máriának szentelt kápolnát az ő megtakarított pénzéből építették Huszlicska Márton, Fazikas János, Lacza András és Tóth János perbetei lakosok. 1763-ban hatalmas földrengés pusztított a környéken, melynek epicentruma Komáromban volt. A kápolna kivételével minden épületben kár keletkezett. Ezt csodának tulajdonították. Ennek emlékére Ordódy György komáromi várkapitány,

bagotai földesúr egy barokk keretbe foglalt, arany és ezüst koronával díszített Madonna képet adományozott a kápolnának.

Egy helyi legenda szerint az egyik lakos a második világhábo-

Az Ordódy György által adományozott Madonna-kép (1763)
Obraz Madony – dar od kapitána Juraja Ordódyho (1763)

A kápolnát körülvevő évszázados tölgyes természetvédelmi terület. Az ide betérő évszázados tölgyek árnyékában sétálhat, elmélkedhet.

A tölgy (Quercus) a bükkfélék (Fagaceae) család egyik fajokban gazdag nemzetsége. Nevét a kelta „Quer” – szép és „cuez” – fa szavakból eredeztetik. Ausztrália és Afrika kivételével az egész Földön megtalálható. Több, mint 300 faja ismert. Kérge repedezett, levelei öblösek, virága egylaki, termése a makk, amely a szarvasok és vaddis-

rú viszontagságai idején e szentképet felidézve imádkozott, és csodával határos módon hazatért a háborúból. Minden év szeptemberében Mária neve napja alkal-

mából búcsút tartanak itt a perbetei és az újgyallai hívek. A keresztút stációi 1925-ben készültek. A kápolnát Nagy László, perbetei születésű tatabányai prépost jóvoltából 2012 - 2013-ban felújították.

nók kedvelt tápláléka. Értékes keményfa. A tölgy az európai kultúrákban az „istenek fája”. Az ősök tiszteletét, a rendületlen kitartást jelképezi.

A kápolna körül 69 tölgy található, amelyek között fellelhetőek az őshonos tölgyfajok és azok változatos hibridjei: molyhos tölgy (Quercus pubescens Willd), olasz tölgy (Quercus virgiliana Ten.), kocsányos tölgy (Quercus robur L.), dárdaáskarjús kocsánytalan tölgy (Quercus dalechampii Ten.).

KVITNÚCE RASTLINY

Jesienka obyčajná **(*Colchicum autumnale*)**

Trváca hluznatá rastlina kvitnúca na jeseň. Na jar vyrastá z hlúzy ružica listov, ktoré sa začiatkom leta vtiahnu do pôdy. V lete dozrievajú aj plody, vajcovité toboľky. Celá rastlina je silne jedovatá, obsahuje alkaloid kolchicín (mesto Colchis – mesto travičov). Niektoré jej účinky sa využívajú pri liečbe rakoviny a reumatických ochorení.

Hlaváčik jarný **(*Adonis vernalis*)**

Rastlina je pomenovaná podľa gréckeho boha Adonisa, boha krásy.

Je trváca rastlina, kvitne skoro na jar, kvety sú zlatožlté a dorastajú až do výšky 20 – 30 cm. Rastie v teplých nížinách a pahorkatinách, na lúkach, výslnných svahoch a pasienkoch. V minulosti bola zbieraná pre liečivé účinky - odvodňovanie, srdcové a cievne choroby. Má silné účinky na srdce, silnejší odvar môže spôsobiť aj zastavenie srdca. Je silne jedovatá!

Fialka roľná **(*Viola arvensis*)**

Rastie v záhradách, vo viničoch, na poli a pri cestách. Jej výška je 8 – 30 cm. Kvitne od apríla do októbra. Odvar z fialky roľnej utlmuje kašeľ a znižuje zápaly.

Fialka voňavá **(*Viola odorata*)**

Liečivá vytrvalá bylina, vyskytuje sa v presvetlených listnatých lesoch. Rastie do výšky 10 cm. Používa sa pri liečení bronchiálnych ochorení.

Hluchavka nachová **(*Lamium purpureum*)**

Je obyvateľom polí, strnísk, agátových lesov. Rastie do výšky 10 – 30 cm. Je jednoročná rastlina, obľúbený kvet včiel. Kvitne od marca do konca septembra. Čaj z nej je dobrý na pakoštnicu a odvar z nej sa používa na kožné choroby (ekzémy, vyrážky...).

Zapamätal si ...?

V roku 1986 bol objavený pravdepodobne najstarší strom na Slovensku, ktorým je jedinečný exemplár borovice limbovej (*Pinus cembra*), s obvodom kmeňa v prsnej výške viac ako 400 cm, výškou 18 m a vekom 1000 - 1200 rokov.

- Koľko rokov má najstarší dub v našej obci?
- Vymenuj dve veľmi jedovaté rastliny, ktoré rastú pri kaplnke!
- Prečo daroval kaplnke kapitán Juraj Ordódy obraz Madony?

VIRÁGOS NÖVÉNYEK

Őszi kikerics (*Colchicum autumnale*)

A kora őszi jellegzetes évelő, gumós növénye. Hosszú fényes levelei tavasszal hajtanak ki, majd nyár elejére visszahúzódnak. Toktermése is nyár elejére érke be. A növény minden része az erősen mérgező kolhicint tartalmazza (Colchis városa a mérgekeverők hazája). Egyes hatóanyagait a rákgyógyászatban és a reumás betegségek gyógyításában használják.

Tavaszi hérics (*Adonis vernalis*)

Nevét Adoniszról, a férfiszépség istenéről kapta.

Kora tavasszal bújik elő.

A nagy, arany-sárga, sokszirmú virágok szárai 20 - 30 cm magasra is megnőnek.

Évelő növény. Száraz, napos dombvidéki és hegyi élőhelyeken, irtásréteken, legelőkön és száraz tölgyesekben nő. Gyökértörzsét vizelethajtó, szívnugtató, koszorúértágító hatóanyaga miatt gyűjtötték. Szívre nagyon erős hatású, erősebb főzete szívmegállást okozhat. Erősen mérgező.

Mezei árvácska (*Viola arvensis*)

Megterem a kertekben, a szőlőkben, a szántókon és az utak mentén. 8 - 30 cm magasságig nő. Áprilistól októberig virágzik. Forrázata köhögéscsillapító, gyulladáscsökkentő.

Illatos ibolya (*Viola odorata*)

Évelő gyógynövény, világos lombos erdőkben fordul elő. 10 cm magasra nő. Hatóanyaga légszőhurut kezelésében használatos.

Piros árvacsalán (*Lamium purpureum*)

Szántók, tarlók, erdők, akácosok lakója. Magassága 10 - 30 cm. Egyéves növény. A méhek kedvelt virága. Márciustól szeptember végéig virágzik. Teáját köszvény ellen, főzetét bőrnyugtató hatása miatt bőrkiütés ellen is alkalmazzák.

Megjegyezted...?

1986-ban valószínűleg felfedezték Szlovákia legöregebb fáját, amely egy havasi cirbolyafenyő (*Pinus cembra*), törzsének átmérője mellmagasságban több, mint 400 cm, magassága 18 m, életkora 1000 - 1200 év.

- Hány éves a legöregebb tölgy községünkben?
- Nevez meg két erősen mérgező növényt, amely a kápolna körül nő!
- Miért adományozott Ordódy György kapitány Madonna festményt a kápolna javára?

ZBERNÝ DVOR

Recyklácia odpadu zásadným spôsobom ovplyvňuje naše životné prostredie. Druhotným spracovaním mnohých surovín dokážeme šetriť prírodné zdroje a zároveň menej odpadu končí na skládkach. Každý z nás tak môže vlastným dielom prispieť k zlepšeniu životného prostredia a k zdravšiemu životu v našej obci.

ODPAD SEPARUJEME NASLEDOVNÝM SPÔSOBOM:

- ⇒ **PAPIER** – noviny, časopisy, katalógy, letáky, kartóny
- ⇒ **PET FĽAŠE** – plastové fľaše
- ⇒ **BIOODPAD** – zelený odpad: lístie, ihličie, pokosená tráva, kvety, burina
- ⇒ **DREVNATÝ ODPAD** – konáre
- ⇒ **ELEKTRONICKÝ ODPAD** – nefunkčné elektrospotrebiče
- ⇒ **SKLO** – sklenené obaly rôznej farby bez uzáverov a črepy z nich, dekoratívne a tabuľové sklo, sklenené poháre
- ⇒ **STAVEBNÝ ODPAD** – odpad zo stavebného materiálu

Premýšľaj...!

1. Akým spôsobom vieme šetriť prírodnými zdrojmi?
2. Prečo je dôležité separovať odpad?
3. Vymenuj bioodpady!

7 HULLADÉKGYŰJTŐ UDVAR

A hulladék újrahasznosítása alapvető módon befolyásolja életkörünyezetünket. A nyersanyagok másodlagos feldolgozásával takarékoskodunk a természetes nyersanyagforrásokkal, ugyanakkor pedig kevesebb hulladék kerül a szeméttlerakatokra. Mindannyian hozzájárulhatunk közösségünkben az életkörnyezet javításához és az egészségesebb életmódhoz.

A HULLADÉKOT A KÖVETKEZŐKÉPPEN OSZTÁLYOZZUK:

- ⇒ **PAPÍR** – újság, folyóirat, katalógusok, szórólapok, kartonpapír
- ⇒ **PET PALACKOK** – műanyag palackok
- ⇒ **BIOHULLADÉK** – zöld hulladék: falevél, tűlevél, lekaszált fű, virág, gyom
- ⇒ **FAHULLADÉK** – faágak
- ⇒ **ELEKTROMOS HULLADÉK** – elromlott elektromos fogyasztók
- ⇒ **ÜVEG** – különböző színű üvegpalackok kupak nélkül, vagy azok darabjai, dísz- és táblaüveg, üvegpoharak
- ⇒ **ÉPÍTKEZÉSI HULLADÉK** – építkezési anyagok

Gondolkodj el...!

1. Milyen módon tudunk takarékoskodni a természetes nyersanyagforrásainkkal?
2. Miért fontos a szemétszelektálása?
3. Sorolj fel biohulladékokat!

AKTIVITY PROJEKTU

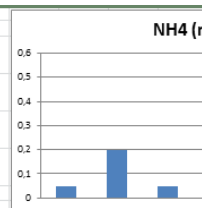
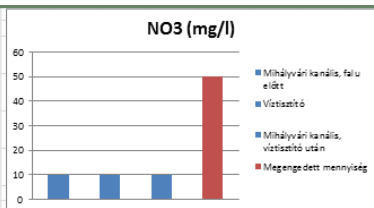
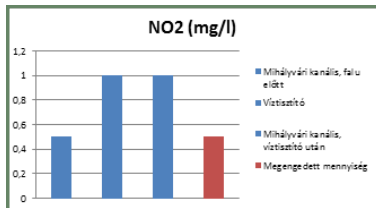
Voda – dôležitá súčasť života

Žiaci 8. a 9. ročníka kontrolovali kvalitu vody Michalovského kanálu, ktorý tečie cez našu obec. Zobrali sme vzorky na troch miestach a analyzovali sme ich pomocou prenosnej súpravy na testovanie vody. Výsledky sú uvedené v tabuľke.

Navštívili sme aj miestnu čističku vody, kde sme sa dozvedeli, akým spôsobom sa vykonáva čistenie odpadových vôd v obci. Odobrali sme vzorku aj z očistenej vody a prišli sme k záveru, že kvalita vody je vyhovujúca.

	NO ₂ (mg/l)	NO ₃ (mg/l)	NH ₄ (mg/l)	PO ₄ (mg/l)	pH
Michal'ský kanál pred dedinou	0,5	10	0,05	0	7
Čistička vody	1	10	0,2	0	8
Michal'ský kanál za dedinou	1	10	0,05	0	8
Povolené max. množstvo	0,5	50	0,5	10	8

PROJEKTTEVÉKENYSÉGEK

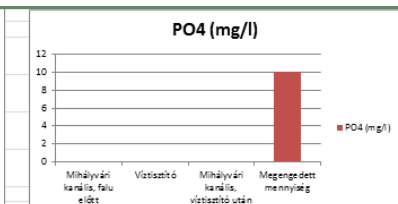
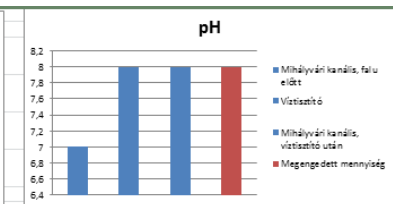
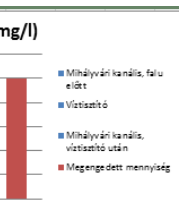
A víz - életünk fontos része

Iskolánk 8. és 9. osztályának tanulóival a falun keresztülfolyó Mihályvári-kanális vízének minőségét ellenőriztük. Három ponton vettünk vízmintát és egy hordozható víztesztelő készlet segítségével elemeztük ki. Az eredményeket a mellékelt táblázat mutat-

ja. Meglátogattuk a helyi víztisztító állomást, ahol tájékoztatást kaptunk a berendezés működéséről. A már megtisztított vízből is mintát vettünk és megállapítottuk, hogy a víz minősége megfelelő.

	NO ₂ (mg/l)	NO ₃ (mg/l)	NH ₄ (mg/l)	PO ₄ (mg/l)	pH
Mihályvári kanális, falu előtt	0,5	10	0,05	0	7
Víztisztító	1	10	0,2	0	8
Mihályvári kanális, víztisztító után	1	10	0,05	0	8
Megengedett mennyiség	0,5	50	0,5	10	8

Spoznávame pôdu a jej zložky

Kvalita a charakter pôdy, nachádzajúcej sa v chotári

obce zohráva dôležitú úlohu v obžive dedinského človeka. Úlohou žiakov bolo pozorovať druhy pôdy v chotári našej obce.

Vzorky pôdy odobrali popri cezpoľnej ceste

Malom út a v hone Előhegyek. Pozbierané vzorky identifikovali, vyhľadali ich charakteristické znaky a zo vzoriek pripravili v škole výstavu.

Ismerjük meg a talajt és annak összetevőit

A falusi ember megélhetése szempontjából fon-

tos szerepe van a határban lévő talaj minőségének, tulajdonságainak. A tanulók feladata volt megfigyelni a községünk határában található talajtípusokat. A Malom úton és az Előhegyek

dűlőben vettek talajmintákat, amelyeket

azonosítottak, megkeresték jellemző jegyeiket, majd az iskola folyosóján kiállítás keretén belül bemutattak.

Zvieratá lesov a poľí

Ďalšiu skupinu tvorili žiaci ročníkov 5. - 7. Ich cieľom bolo navštíviť malú ekofarmu v obci, na ktorej obyvatel našej obce chová rôzne domáce aj lesné zvieratá. Deti boli nadšené z prítulnosti zvierat, mohli ich pohladkať aj nakrmiť. Potom sa pod vedením pána Zoltána Sukolu, člena poľovníckeho zväzu, presunuli k poľovníckej chate, kde ich už čakali členovia miestneho poľovníckeho zväzu. Na prednáške s poľovníkmi sa dozvedeli, aké zvieratá žijú v našom lese, čím sa živia. Po krátkej prestávke

pokračovali cestou smerom k lesu, a mali aj možnosť sledovať a rozoznávať stopy lesných zvierat.

Skupina žiakov jedno novembrové popoludnie strávila v lese. Kvôli blatnej cezpoľnej ceste sa k lesu bolo možné priblížiť iba cez Bátorové Kosihy. Malú skupinku viedol Juraj Zeller, člen poľovníckeho združenia a Tibor Varga, fotograf. Výlet mal dvojaký cieľ. Spoznať a precítiť náladu jesenného lesa a tento zážitok zvečniť na fotografiách.

Erdő-mező állatai

Az 5-7. osztályos tanulók az erdő felé indultak, hogy megismerjék a határban és az erdőben élő állatokat. A gyerekeket Sukola Zoltán úr, a helyi vadásztársaság tagja kalauzolta. A tanulmányút első helyszíne a kis ekofarm, ahol a gyerekek házi- és erdei állatokat láthattak: muflont, pulykát, vadkacsát. A közeli vadászházban a vadásztársaság tagjai tartottak rövid előadást az erdőnkben élő állatokról.

A rövid pihenő után folytattuk utunkat az erdő felé a Malom úton. A túra közben lehetőség nyílt

az állatok lábnyomainak vizsgálatára, felismerésé-

re is.

Tanulóink egy csoportja egy novemberi délutánt töltött az erdőben. A sáros dűlőt miatt csak Bátorkeszi felől volt megközelíthető. A kis csoportot Zeller György, a vadászszövetség tagja, valamint Varga Tibor, fotós vezette. A kirándulás kettős célt követett. Megismerni, beszívni az őszi erdő hangulatát s mindezt az élményt lencsevég-re kapni.

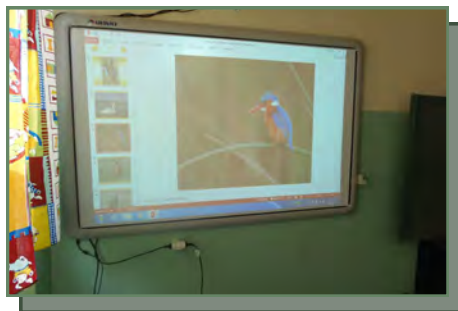

S akými vtákmi sa môžeme stretnúť v našom okolí?

Jednou z úloh žiakov prvého stupňa bolo spoznávanie vtáctva nášho okolia. Pripomenuli sme si poznatky o vtáčkoch ako bocian, lastovička, sýkorka, vrana, sova, daťeľ, orol. Na interaktívnej tabuli žiaci 4. ročníka vytvorili vtáčie pexeso, ktoré ich mladší spolužiaci využili v súťaži. Deti mali pozorovať

vtáky: popri podobných črtách si mali všimnúť aj charakteristické znaky jednotlivých druhov. Deti boli nadšené z tejto aktivity, získali mnoho nových poznatkov takmer nenápadne, hrovou formou.

Herbár je zbierka vysušených a lisovaných rastlín. U väčšiny vysušených rastlín sa ponecháva pôvodný tvar. Pomocou herbára môžeme lepšie spoznať charakteristické znaky a stavbu rastlín. Flóra nášho okolia je

Herbár – zbierka rastlín

veľmi pestrá, a preto zostavenie takejto zbierky je vždy veľmi vzrušujúca práca. Pri zbere musíme byť opatrní, lebo sa tu vyskytuje veľa chránených rastlín.

Milyen madarakkal találkozhatunk környezetünkben?

Az alsó tagozatos tanulók egyik feladata

a környezetünkben előforduló madarak felismerése volt. Beszélgetés formájában felidéztek ismereteinket a gólyáról, fecskéről, cinkéről, varjúról, bagolyról, harkályról, sasról. Ezt követően kezdődött az ismert memóriajáték egy kicsit más formában – az interaktív pexeso.

A gyerekeknek jól meg kellett figyelniük

a madarakat: a hasonlóság mellett meg kellett találni az egyes madárfajok sajátosságait is. A gyerekek élvezték a foglalkozást, játékos formában, szinte észrevétlenül szereztek új ismereteket.

Herbárium – növénygyűjtemény

A herbárium nem más, mint a préselt, szárított növények gyűjteménye. A növények többsége szárítva megőrzi az eredeti formáját. Segítségével jobban megismerhetjük a környezetünkben élő növényeket, azok jellemző tulajdonságait, felépítését.

Környékünk flórája igen változatos, így egy növénygyűjtemény összeállítása izgalmas feladattá válik. A gyűjtésnél oda kell figyelni, mivel sok növényfaj védett.

Návšteva zberného dvora

Najmladší žiaci ročníkov 1. - 4. navštívili zberný dvor, aby sa oboznámili so spôsobom triedenia odpadu v našej obci. Vedúci zberného dvora, pán Richard Keleberc porozprával o dôležitosti selektívneho zberu, a ukázal deťom, kde uskladňujú rôzne druhy odpadu. Na zberný dvor môžu občania

Pribety vynášať stavebný odpad, plasty, papier, použité elektro-zariadenia, sklo, záhradný odpad. Papier a plasty sú recyklované, zo zeleného odpadu sa vyrobí kompost.

Potom si v škole vyrobili vlastné nádoby, aby sa naučili, ako treba triediť odpad. Pomocou šikovných rúk sa každý druh odpadu dostal na správne miesto.

**Triedením a recykláciou odpadu
môžeme veľa urobiť pre ochranu
nášho životného prostredia!**

Látogatás a hulladékgyűjtő telepen

Az alsó tagozatos tanulók a projekt keretében tervezett útjuk során ellátogattak a hulladékgyűjtő telepre. A telep vezetője, Keleberc Richard úr, a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról beszélt, s bemutatta, milyen jellegű hulladékot hol tárolnak. Láttuk a hatalmas mennyiségű műanyagüveget és papírt, melyet, mint megtud-

tuk, újrahasznosítanak, a növényi maradványokból komposzt lesz.

Ugyancsak osztályozva gyűjtik az üveg-, az elektromos- és az építkezési hulladékot.

Az iskolába visszatérve a tanulók négy kis emberkét festettek, mindegyik más-más hulladékot „gyűjtött”. Az ügyes kezű versenyzők segítségével minden a helyére került.

A hulladék osztályozásával és újrahasznosításával sokat tehetünk környezetünk védelméért!

Zdroje—Források

http://en.wikipedia.org/wiki/Caltha_palustris#mediaviewer/

File:Caltha palustris var himalensis W IMG 7242.jpg

http://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%A9leslevel%C5%B1_gy%C3%A9k%C3%A9ny#mediaviewer/

File:Typha latifolia 02 bgiu.jpg

http://hu.wikipedia.org/wiki/Tarajos_g%C5%91te#mediaviewer/File:Kammolchmaennchen.jpg

http://hu.wikipedia.org/wiki/Barna_varangy#mediaviewer/File:Bufo_bufo_sitting-Iric2006.jpg

http://hu.wikipedia.org/wiki/Zöld_varangy#mediaviewer/File:Bufo_viridis.jpg

http://hu.wikipedia.org/wiki/Tarajos_göte#mediaviewer/File:TriturusCristatus.jpg

<http://www.biokontroll.hu/>

<http://indafoto.hu/hmika/image/15596419-62324f59#nagyitas.2014.10.23.22.27>

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Gyurgyalag>

http://hu.wikipedia.org/wiki/Fájl:Ciconia_ciconia_-_Courtship_display.jpg

http://hu.wikipedia.org/wiki/Füsti_fecske#mediaviewer/File:Füsti_fecske.jpg

http://hu.wikipedia.org/wiki/Seregély#mediaviewer/File:Star_Sturnus_vulgaris.jpg

http://hu.wikipedia.org/wiki/Cinegefélék#mediaviewer/File:Parus_major_m.jpg

http://hu.wikipedia.org/wiki/Vetési_varjú#mediaviewer/File:Corvus_Frugilegus_Berlin-2.jpg

http://www.treknature.com/gallery/Middle_East/Cyprus/photo257926.htm

<http://www.pbase.com/slisch/image/126194783>

[http://en.wikipedia.org/wiki/Common_blackbird#mediaviewer/File:Common_Blackbird_\(turdus_merula\).jpg](http://en.wikipedia.org/wiki/Common_blackbird#mediaviewer/File:Common_Blackbird_(turdus_merula).jpg)

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kestrel_\(Falco_tinnunculus\).jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kestrel_(Falco_tinnunculus).jpg)

http://hu.wikipedia.org/wiki/V%C3%B6rcs%C3%B6s_v%C3%A9rcse#mediaviewer/

File:Common kestrel falco tinnunculus.jpg

http://commons.wikimedia.org/wiki/Viola_odorata#mediaviewer/File:Viola_odorata_Maarts_viooltje.JPG

<http://novenyhatarozo.info/noveny/mezei-arvacska.html>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/54/Lamiales_-_Lamium_purpureum_-_kew_1.jpg

<http://praclik.blog.cz/en/0909/recyklujme-d>

<http://www.gymkromp.edu.sk/htm/aktivity/zber.jpg>

http://www.odpady-portal.sk/files/Priloha/dreamstime_9562695_300.jpg

<http://mw2.google.com/mw-panoramio/photos/medium/73151486.jpg>

<http://www.infovek.sk/predmety/enviro/obrazky/materialy/sklo.jpg>

ENVIROPROJEKT 2014

KRÍŽOM-KRÁŽOM OBCOU I CHOTÁROM

Vydala: Základná škola s vyučovacím
jazykom maďarským –
– Alapiskola Pribeta
Základná škola Pribeta

Redakcia: Mgr. Andrea Laczkóová
Mgr. Ildikó Nyul
Mgr. Veronika Schiller
Mgr. Edit Szabó
PaedDr. Adriana Valachová

Spolupracovali:
Mgr. György Béres
Mgr. Andrea Borváková
PaedDr. Denisa Mareková
Éva Oláh
Mgr. Andrea Pinkeová
Mgr. Miriam Štibrányová
Mgr. Šarlota Törökóvá
Štefan Záležák

**Grafická
úprava:** Ing. Edita Maczkóová
GNG IMAGES

Tlač: GNG IMAGES, Hurbanovo

Projekt bol realizovaný s finančnou podporou
Ministerstva školsktva, vedy, výskumu a športu
Slovenskej republiky
a Obecného úradu Pribeta

KERESZTÜL-KASUL FALUN ÉS HATÁRON

Kiadta: Základná škola s vyučovacím
jazykom maďarským—
— Alapiskola Pribeta
Základná škola Pribeta

Szerkesztette: Mgr. Andrea Laczkóová
Mgr. Nyul Ildikó
Mgr. Schiller Veronika
Mgr. Szabó Edit
PaedDr. Adriana Valachová

Együttműködtek:
Mgr. Béres György
Mgr. Borvák Andrea
PaedDr. Denisa Mareková
Oláh Éva
Mgr. Pinke Andrea
Mgr. Miriam Štibrányová
Mgr. Török Sarolta
Záležák István,

**Grafikai
elrendezés:** Ing. Maczkó Edit
GNG IMAGES

Nyomtatás: GNG IMAGES, Ógyalla

A projekt a Szlovák Köztársaság Oktatásügyi,
Tudományos, Kutatási és Sportminisztériuma,
valamint a Perbetei Községi Hivatali anyagi
támogatásával valósult meg.

